

EN LÄTT TILLGÄNGLIG INSATS?

Socialtjänstens stödgrupper för barn ur barns, föräldrars och professionellas perspektiv

Hur når vi barn som lever i familjer där psykisk ohälsa, våld eller beroende präglar vardagen? I sin licentiatavhandling undersöker Maria Svensson, doktorand vid Lunds universitet och utvecklingssekreterare i Lunds kommun, vad som möjliggör och förhindrar barns deltagande i socialtjänstens stödgrupper. Studien bygger på intervjuer med barn, föräldrar och stödgruppsledare och visar att barns vägar till tidigt stöd kantas av både strukturella hinder och personliga drivkrafter, och att socialtjänsten spelar en dubbel roll som både broms och brobyggare.

Ett dolt behov

Barn som växer upp i familjer där det förekommer våld, psykisk ohälsa eller beroende löper förhöjd risk att själva drabbas av psykisk ohälsa, skolsvårigheter och utsatthet senare i livet.

Samtidigt är det sällan barnen själva söker hjälp. Maria Svenssons forskning visar att det ofta är föräldrar, skol- eller vårdpersonal som blir nyckelpersoner i att lotsa barnen vidare till stödgruppsverksamhet. Men vägen dit är inte självklar. Skamkänslor, bristande kännedom och rädsla för socialtjänstens inblandning gör att många barn aldrig får kännedom om att stödgrupperna finns, eller kommer till skott att delta.

Jag visste inte ens innan att det fanns stödgrupper för just det här... hade jag vetat det innan jag var 17 hade jag kunnat fått hjälp mycket tidigare.

Elsa 18 år, deltagare i stödgrupp

Stödgruppernas paradox

Stödgrupperna ges ofta utan biståndsbedömning, med syfte att vara lättillgängliga. Men att de ligger inom ramen för socialtjänsten gör dem samtidigt svåra att närma sig, både för barn och föräldrar. Maria Svensson visar hur socialtjänstens dubbla uppdrag som både stödjande och kontrollerande aktör skapar en paradox: närheten till makt och tvång kan motverka viljan att ta emot frivilligt stöd.

Stödgruppsledare beskriver också att olika typer av familjeproblem upplevs olika skambelagda. Att delta i en stödgrupp på grund av exempelvis förälders beroende eller psykiska ohälsa innebär ofta större motstånd än om föräldrarna är separerade.

Strategier för tillit och tillgänglighet

I licentiatavhandlingen lyfts ett antal strategier som kan överbrygga hindren fram. Det handlar bland annat om att:

- **Använda ambassadörer** från andra verksamheter, som skolkuratorer eller vårdpersonal, för att introducera stödgrupperna på ett mindre stigmatiserande sätt.
- **Avdramatisera stödgruppen** genom att använda lek, fika och pyssel, aktiviteter som signalerar trygghet och vardag.
- **Ge möjlighet att "prova på"** innan deltagande beslutas.
- **Placera stödgrupperna fysiskt utanför socialkontoret** för att minska symbolisk koppling till myndigheten.

För att nå barn med stöd måste vi också nå föräldrar. Inte med krav, utan med förståelse.

Maria Svensson, forskare

Kunskap växer ur deltagande

En viktig insikt i studien är att barn inte alltid själva uppfattar sig som i behov av stöd, förrän de väl börjat delta. Det är först genom samtalen och gemenskapen i gruppen som många får en förståelse för sin situation, och en känsla av att inte vara ensamma.

Stödgruppsledarnas arbete beskrivs som ett balanserande mellan att skydda barnet, erkänna förälderns kamp, och samtidigt skapa tillit och motivation till förändring. Svensson kallar det för ett "skammedvetet" arbetssätt, ett nödvändigt förhållningssätt i en verksamhet där skam är ett av de största hindren för att ta emot hjälp.

Praktiska implikationer

Maria Svenssons studie visar att det finns ett stort behov av att göra socialtjänstens förebyggande stöd mer känt, mer tillgängligt och mer avdramatiserat. Det handlar inte bara om att erbjuda insatser, utan också om att förstå vägen som barn och föräldrar behöver gå för att kunna ta emot stöd.

För det sociala arbetet innebär detta att insatser behöver utvecklas i nära samverkan med andra verksamheter, byggas på tillit och ges i rätt tid. Det kräver också att socialtjänstens roll som stödjande aktör tydliggörs, särskilt i arbetet med barn som lever med familjeproblem.

LÄS MER OM STUDIEN —————→

forskarskolanfys.se/stodgrupper

KONTAKTUPPGIFTER

maria.svensson@soch.lu.se
info@forskarskolanfys.se